

Roskaantuva Itämeri — Mitä jos toimittaisiin puhumisen sijasta?

Hanna Haaksi

Itämeri kärsii monenlaisista ja monitahoisista ongelmista. Usein työssäni törmään siihen, että ihmiset haluaisivat auttaa Itämerta konkreettisoin keinoin, mutta eivät tiedä miten. Monet asiat, kuten rehevöityminen ja ravinnepestöt voivat tuntua monelle isoilta, muodottomilta ja vaikeasti hahmotettavilta asioilta. Asioilta, joihin on vaikea tarttua ja joihin meidän yksittäisten ihmisten on vaikea vaikuttaa. Näin ei ole, mutta siltä se kovin useasti tuntuu.

Yksi Itämeren konkreettisimmista ongelmista on roskaantuminen. Ikävä kyllä, tämänhetkisten tietojen valossa ongelma on kasvamassa. Tämän ongelman ytimessä olemme me. Jokainen meistä voi tehdä osansa roskaantumisen pysäyttämiseksi. Yksinkertaista, eikö?

Tunnistamisesta tunnustamiseen

Itämeren roskaantuminen on tähän asti ollut melko tuntematon aihe. Ongelmaan on vaikea puuttua, jos sen olemassaoloa ei tunnusteta, tunnetta tarpeeksi, saatikka tunnusteta.

Ensimmäisen askeleen Itämeren roskaantumisen selvittämiseksi otti Baltic Marine Litter (MARLIN) -projekti. Projektissa olivat mukana Suomen lisäksi Ruotsi, Viro ja Latvia. Suomessa projektiin osallistui Pidä Saaristo Siistinä ry. Kaksivuotisen projektin tarkoituksena oli aloittaa selvitystyö siitä miten ja millaisella vauhdilla Itämeri roskaantuu.

MARLIN-projekti on ollut ainutlaatuinen, sillä koskaan aikaisemmin Suomessa eikä muissa projektimaissa ole selvitetty rantojen roskien määrää ja laatua systemaattisesti yhtenäisen metodin avulla. Nyt yhtenäisen metodin ansioista meillä on vertailukelpoista tietoa Itämeren roskaumisesta. Tulokset on myös kirjattu yhteiseen sähköiseen tietokantaan.

Nyt projektin loputtua on tulosten tutkinnan aika. Projektin tuloksista voidaan päätellä, että Itämeri roskaantuu ja että roskat tulevat suurimmaksi osaksi maalähteistä käsin. Suurimmaksi uhkakuvaksi Itämerenkin osalta nousee muovi. Kaikesta projektin siivouksissa löydetyistä roskasta 62 prosenttia oli muovia tai vaahtomuovia. Suomessa tämä vastaava luku oli 75 prosenttia. 75!

Roska saattaa tippua taskusta maahan huomaamatta. Joskus roskia heitellään tahallaan luontoon. Harvoin kuitenkaan tulee ajatelleeksi, että kuivalta maalta roskat saattavat kulkeutua pitkänkin matkan merelle asti tuulen ja lintujen mukana.

Projektissa mukana olleita rantoja siivottiin kolme kertaa vuodessa, kahden vuoden ajan. Näiden kahden vuoden aikana on pakostakin tullut monesti mieleen epäily siitä, että asenteet roskaamista ja roskaantumista kohtaan ovat löystyneet.

Koetaanko kaupunkiympäristö, jonka läheisyydessä olevilta rannoilta löytyy keskimäärin yli neljä kertaa enemmän roskaa kuin luonnontilaisilta kaukaisilta rannoilta, sellaiseksi ympäristöksi, jossa on luvallista roskata? Olemmeko me ulkoistaneet vastuun ympäristön hyvinvoinnista kaupungissa kaupungin siivouksesta vastaaville tahoille? Tätä tukee esimerkiksi Helsingin kaupungin alueiden puhtaanapidon noin 50 prosenttia nousseet kulut. Vuodesta 2009 vuoteen 2012 kulut nousivat 8,1 miljoonasta eurosta 12,3 miljoonaan euroon.

Hukummeko kiireisen elämäntyyliimme aikaansaannoksiin, kirjaimellisesti

MARLINin tulosten mukaan Suomessa seitsemän yleisintä rannalta löydettyä roskaa kymmenestä on muovinen. Näistä seitsemästä yleisimmästä roskatyypistä viisi liittyy ruokailuun ja niin sanottuun take away -elämäntyyliin. Elämäntyyliimme, jossa me olemme koko ajan menossa ja syömme ja juomme ollessamme liikkeellä.

Rannoiltamme löytyy paljon muovipusseja, muovisia ruokailuvälineitä, muovisia ruokakääreitä ja -laatikoita, pullonkorkeja ja erilaisia kansia. Nämä ovat jokapäiväisiä tavaroita, joiden olemassaoloa emme huomioi mutta samalla ne ovat tavaroita, joita ilman emme ehkä enää osaisi elää. Nämä tavarat ovat pienen hetken osa päiväämme, mutta ilman asiallista loppukäsittelyä nämä tavarat päätyvät sadoiksi tai tuhansiksi vuosiksi luontoon ja mereen. Muovin päätyessä mereen, sen silppuuntuessa pienemmäksi ja pienemmäksi, sitä ei poista sieltä kukaan tai mikään. Muovi on ja pysyy meressä ikuisesti.

Roskaantumisen pysäyttämiseksi on vain yksi vaihtoehto: lopettaa roskaaminen. Kuulostaa lapsellisen helpolta. Asenteisiin on tultava muutos ja sen muutoksen on lähdettävä niin ruohonjuuritasolta kuin valtion viranomaisten taholta. Sormen heiluttaminen yksilön ja yritysten suuntaan ei vie asiaa eteenpäin. On tartuttava toimeen, käärittävä hihat. Vaikka rantojen siivoaminen ei poista sitä ongelmaa, että roskaamista edelleen tapahtuu, on se kuitenkin alku.

Pidä Saaristo Siistinä ry haluaa haastaa kaikki mukaan siivoustalkoisiin 12.—25.5.2014 Siisti Biitsi -kampanjallaan. Siivotaan yhdessä Suomen rannikko ja Ahvenanmaa puhtaaksi. Nostetaan yhdessä Itämeren roskaantuminen isosti tapetille, tehdään asialle yhdessä jotakin. Tehdään yhdessä jotakin ennen kuin on liian myöhäistä. Siivoaminen on alku, jolla pystymme vaikuttamaan lähteisiin, eli meihin rannikon kansalaisiin. Vain lähteiden toimintamalleja muuttamalla voimme tehdä pysyvän muutoksen Itämeren roskaantumiseen.

Itämeri ja sen rannat ovat meidän. On meidän kaikkien oikeus pitää niistä huolta. Nähdään rannoilla toukokuussa!

Hanna Haaksi
projektipäällikkö
Pidä Saaristo Siistinä ry

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).